

Open brief aan de volksvertegenwoordigers

Bezorgdheden rond het laïciteitsdebat in België

Wij maken ons zorgen over de relatie tussen de overheid en de religies/levensbeschouwingen in ons land.

Ten aanzien van de erkende erediensten in ons land stelt de Belgische staat zich welwillend neutraal op. De staat erkent bepaalde erediensten en niet-confessionele organisaties. Die erkenning gaat gepaard met bijvoorbeeld de financiering van de wedden van de bedienaren van de eredienst en het waarborgen van het recht op religieuze of morele opvoeding in de scholen. Het onderwijs mag vrij georganiseerd worden.

De welwillende opstelling van de Belgische staat maakt het mogelijk dat het fundamentele mensenrecht van godsdienstvrijheid in ons land actief beleefd kan worden. Voor bepaalde groepen volstaat dat blijkbaar niet langer en daarin schuilt volgens ons een groot gevaar.

Die groepen hebben zich namelijk tot doel gesteld het begrip "laïciteit" in de grondwet op te nemen. Sinds 2000 werden reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend om de Grondwet in die richting te herzien. Andere wetsvoorstellen hadden tot doel de financiering van de erediensten af te schaffen en het godsdienstonderwijs buiten de lesuren te verbannen. In de voorbije maanden werden opnieuw wetsvoorstellen in die zin ingediend. De wetsvoorstellen beogen de laïciteit van de Belgische staat in de grondwet te verankeren en de voorrang van het positief recht op elke religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging te versterken.

Wij zijn bezorgd over de consequenties die het introduceren van het begrip laïciteit in de Belgische grondwet zou hebben. Het is onnodig en gevaarlijk.

Onnodig omdat de huidige Belgische grondwet voldoende waarborgen biedt voor onze fundamentele vrijheden, waaronder uitdrukkelijk de godsdienstvrijheid. Het bestaande stelsel van samenwerkende neutraliteit respecteert de scheiding van religie en staat en ondersteunt tegelijkertijd de maatschappelijke beleving van de erediensten, die zich niet naar de uitsluitende privésfeer voelen teruggedrongen.

Gevaarlijk omdat het concept laïciteit de welwillende neutraliteit van de Belgische staat ombuigt en de grote evenwichten tussen "kerk en staat", schoolpact en godsdienstonderwijs enzovoort op de helling zet.

Het lijkt ons daarom van belang dat het concept laïciteit, dat specifiek verbonden is met de constitutionele context in Frankrijk – waar het concept eerder iets betekent zoals neutraliteit - niet wordt getransponeerd naar de Belgische grondwet. Laïciteit, vrijzinnigheid, is in ons land de benaming van één levensbeschouwing. Als dat concept in de grondwet opgenomen wordt als fundament van de grondwettelijke vrijheden, dan zou één bepaalde levensbeschouwing dezelfde benaming hebben als het grondwettelijk principe! Er zou dus een vrijzinnigheid als levensbeschouwing zijn, en een andere vrijzinnigheid als fundamenteel grondwetsbegrip. Dat is onaanvaardbaar.

Bepaalde groepen wensen ook dat laïciteit in de grondwet de basis zou worden voor afzonderlijke wetten. Daarbij denken zij aan het "koppelen van de financiering van de erediensten aan de maatschappelijke evolutie", aan een veralgemeend verbod op religieuze symbolen uit alle plaatsen "waar de staat een functie heeft", aan de herziening van de financiering van het godsdienstonderwijs of het afschaffen ervan in officiële scholen.

Er is ten slotte nog een fundamenteel bezwaar. Laïciteit impliceert dat het religieuze of levensbeschouwelijke uit het publiek domein, uit de *res publica*, verbannen wordt. Dat brengt de democratie zelf in gevaar. In een democratie trekt de overheid niet één religie of levensbeschouwing voor, maar garandeert zij dat diverse meningen aan bod kunnen komen. De overheid beschikt tevens over voldoende middelen om stromingen die met die diversiteit niet om kunnen gaan te penaliseren.

In Europa en de andere Westerse landen zijn tussen Kerk en Staat evenwichten tot stand gekomen die het resultaat zijn van een duizendjarig proces van spanning en compromis. Uit dat eeuwenlange zoeken naar evenwicht zijn samenlevingen ontstaan met hun concepten van fundamentele vrijheden, maatschappelijke

ordering en constitutionele rechtsorde. Dat is de kern van het Westers project. In elk land van Europa ligt dat evenwicht enigszins anders. Zoals in elk land van Europa de rechtssystemen verschillen vertonen en de politieke consensus anders ligt.

Er is geen enkele behoefte om de neutraliteit die de Belgische Staat momenteel aan de dag legt ten aanzien van de diverse erkende religies en levensbeschouwingen en de evenwichten die er uit voortvloeien te verstoren. Wij leven in een democratisch, verdraagzaam land, met grondwetsprincipes die richtinggevend zijn en wetten die orde, recht en niet-discriminatie garanderen. Waarom dat op de helling zetten?

Samengevat vragen wij

1. niet te raken aan de grondwettelijke vrijheden;
2. de levensbeschouwelijke vrijheden te vrijwaren;
3. overtredingen van de grondwettelijke en levensbeschouwelijke vrijheden aan te pakken met bestaande wetgeving.

Adriaens Patricia, Gedelegeerd bestuurder, Brugge
Aversano Valerio, Godsdienstleraar
Biesbrouck Wouter, Stafmedewerker Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, Leuven
Boeve Lieven, Directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Brussel
Boulif Mohammed, Partner, R&D IFAAS (Islamic Finance & Assurance Services), Brussel
Braeckmans Luc, Prof. Em. Filosofie, Antwerpen
Cappellen Steven, Inspecteur-adviseur RKG SO, Kortesseem
Christians Louis-Léon, Hoogleraar aan de UCL, Louvain-la-Neuve
Close Frédéric, Magistraat emeritus, Luik
Close Monique, Licentiaat kunstgeschiedenis, archeologie en musicologie, Luik
Colsoul Daniëlle, Voormalig directeur van Welzijnszorg vzw, Tienen
Cornet François, Directeur général de Caritas International, Ohain
Daemen Stephaan, Bestuurder VCLB Limburg vzw, Integro vzw, Pelt
Damen Christa, Voorzitter IPB, Brussel
De Cavel Filip, Voorzitter Evangelische Theologische Faculteit, Leuven
De Cock Jan, Ziekenhuispastor en coördinator Without Walls vzw, Malle
de Coninck Franck, Voorzitter van Caritas Internationaal België, Elsene
De Groof Jan, Hoogleraar Europacollege (Brugge) en Universiteit Tilburg, Antwerpen
De Langhe Johan, Studiegebieddirecteur VIVES hogeschool, Oostkamp
de Lannoy Baudouin, Ingenieur en ondernemer, Anhée
De Nolf Francis, Bestuurder Roularta Media Group, Waregem
De Vestele Marc, Attaché Waals Gewest, Seoul
De Wachter Guido, Voormalig Algemeen Directeur van het Regionaal Ziekenhuis H. Hart Leuven, Oud-Heverlee
Declercq Marc, Em. Prof. Dr. Economie en bedrijfskunde, Moortsele
Decoorne Kristof, Ziekenhuispastor, Mechelen
Dejemeppe Damien, Schooldirecteur van het Martin V lyceum te Louvain-la-Neuve, Louvain-la-Neuve
Demaerel Ignace, Knack-columnist
Desmet Marc, Arts palliatieve zorg, Hasselt
Dessin David, Auteur, Kruibeke
Dewals Vera, Dokter in de geneeskunde, Brussel
Druwé Wouter, Docent Romeins recht KULeuven, Lint
Eneman Marc, Psychiater, Leuven
Freilich Michael, Voormalig hoofdredacteur Joods Actueel, Antwerpen
Frohmann-Gartner Kouky – Ruth, Erevoorzitter van het Forum der Joodse Organisaties en Vice-voorzitter van de Stichting van het Jodendom van België
Gabriels Jef, Erebουργemeester Genk, Genk

Geleyn Mark, Ere-ambassadeur, Maaseik
Gergely Thomas, hoogleraar ULB
Geybels Hans, Docent faculteit theologie en religiewetenschappen KU Leuven, Scherpenheuvel
Guigui Albert, Opperrabbin, Brussel
Guma Josepha, Verpleegster verantwoordelijk voor de afdeling palliatieve zorg, Céroux-Mousty
Hanff Jean-Louis, Gediplomeerde in de bestuurskunde aan de UCL, Sint-Lambrechts-Woluwe
Hanssen Jozef, Priester bisdom Brugge, Gullegem
Hanssens Vincent, Emeritus hoogleraar aan de UCL, Louvain-la-Neuve
Henderickx Kristien, Coördinator van de Beroepsvereniging voor Zorgpastores, Zele
Hermans Theo, Priester, Bilzen
Hertoghs Maarten, Bedienaar van de eredienst in de Evangelische Kerk, Kuurne
Iarchy-Zucker Nadine, Lid van het Overlegorgaan van Christenen en Joden in België (OCJB) en het Forum der Joodse Organisaties
Izoard Sophie, Onderzoeker en doctoraatsstudent aan de UCL
Janssen Helena, Orthopedagoge, Lommel
Joris Guido, Redacteur, Antwerpen
Kiebooms Lucas, Geneesheer specialist in Inwendige ziekten en Nucleaire geneeskunde, Genk
Klener Julien, Erevoorzitter Centraal Israelitisch Consistorie
Kornfeld Pinkas, Voorzitter Israelitische Orthodoxe Gemeente "Machsike Hadass", Antwerpen
Lambrecht Philippe, Strategisch adviseur, Beersel
le Hodey Philippe, Bestuurder IPM group, Sint-Pieters-Woluwe
Lemmens Koen, Beeldend kunstenaar en leraar secundair onderwijs, Lommel
Leysen Thérèse, Voorzitter katholiek Vlaams onderwijs, Brasschaat
Loyens Francis, Bisschoppelijk gedelegeerde voor onderwijs, Hasselt
Maes Willy, Senior Research Engineer Electronica (PhD), Lommel
Markiewicz Philippe, Voorzitter van het Centraal Israelitisch Consistorie, Brussel
Meers André, Doctor in de psychologie, Bilzen
Meertens Bea, Arts, Hasselt
Michel Étienne, Directeur van het Algemeen Secretariaat van het Katholiek Onderwijs, Louvain-la-Neuve
Monten Karolien, Verpleegkundige buitengewoon onderwijs, Huldenberg
Monteyne Gertjan, Leraar godsdienst, Brugge
Muller Xavier, Filosoof, Louvain-la-Neuve
Nandrin Jean-François, Schooldirecteur, Sint-Lambrechts-Woluwe
Nicaise Ides, Hoogleraar, Leuven
Nijskens Renier, Staatsambtenaar, Sorinnes
Nivelle Frank, Leerkracht SO, lid van Evangelische Kerk Leuven
Nuyts Brecht, Stafmedewerker Don Bosco Media, Heverlee
Nysmans Eric, Directeur Welzijnszorg Kempen, Laakdal
Oosterlinck Koen, Gedelegeerd bestuurder vzw provinciaal der Broeders van Liefde, Gent
Pardoen Thomas, Hoogleraar aan de UCL, Louvain-la-Neuve
Peeters Karel, Advocaat, Lummen
Pollefeyt Didier, Ere-vice-rector onderwijs KU Leuven
Quiryne Paul, Advocaat, Rumst
Quisthoudt Jan, Bestuurder van vennootschappen, Leuven
Raes Veron, Broeder van Liefde en medebestuurder, Gent
Remiche Charles-Hubert, Jurist, Chastres
Ringer Eli, Voorzitter van de Stichting van het Jodendom van België, Antwerpen
Robben Lode, Advocaat, Herk-de-Stad
Rosseneu Paul, Leraar LBV, Landen
Smit Wim, Algemeen directeur Wereld Missie Hulp, Boechout
Spitz Bernard, Em. Prof met opdracht KU Leuven, Leuven

Suchowolski-Sluszny Regina, Voorzitter van het Forum der Joodse Organisaties
Supeley Françoise, Arts, Koksijde
Swinnen Johan, Ere-ambassadeur, Knokke-Heist
Temmerman Ignace, Hasselt
Thomas Yvan, Orthoagogisch directeur vzw Vondels en Vrijwillige aalmoezenier Protestants-Evangelische Eredienst gevangenis, Ieper
Van Aerde Jan, Bestuurder van vennootschappen, Brasschaat
Van de Voorde Mark, Publicist, Brugge
Van den Reeck Marc, Ere-ambassadeur, Athene/Gent
Van Dormael Herman, Historicus, auteur, ere-conservator Kasteel Gaasbeek, Brussel
Van Drooghenbroeck Jean-François, Hoogleraar rechten aan de UCL en advocaat, Louvain-la-Neuve
Van Goethem Shari, Dichter, Niel
Van Huffel Sabine, Hoogleraar KULeuven, Leuven
Van Krieking Katrien, Notaris, Beersel
Van Merris Dominique, Huismoeder, Zedelgem
Van Merris Stephan, Bestuurder, Damme
Van Moorsel Maria, echtgenote en moeder van vijf, Genk
Van Noten Indy, Pastorale medewerker AZ Sint-Jozef Malle, Grobbendonk
Van Rompaey Wilfried, Adviseur Stafdienst Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Geel
Van Rompuy Herman, President Emeritus European Council, Minister of State, President of the European Policy Centre, Sint-Genesius-Rode
Van Tricht Erik, Notaris, Merksem
Van Wambeke Tom, Directeur Pastoraal Informatiecentrum Bisdom Hasselt, Alken
Vanden Auweele Yves, Em. Prof sportpsychologie, Leuven
Vandenhoeck Anne, Docent faculteit en Religiewetenschappen KU Leuven, Bierbeek
Vandevelde Antoon, Em. Prof. Filosofie, Leuven
Vangoidsenhoven Joseph, Gepensioneerd kinesist, Tienen
Vanherk Marie-Louise, Ere-ambassadeur, Genk
Vanmierlo Paula, Arts, Pelt
Vanmuysen Luc, Architect, Hasselt
Verbeeck Wim, Leraar godsdienst/wetenschappen, Schelle
Verbraken Xavier, NKO-arts, Sint-Truiden
Vermeersch Toon, Vennoot, De Pinte
Verriest Willy, ere-ambassadeur, Herent
Versele Alexis, Architect en docent KU Leuven, Gent
Vleugels Kris, Voorzitter C'axent, Bilzen
Vos Jessie, Lector Hogeschool UC Leuven-Limburg, Hasselt
Waelkens Christoffel, Gewoon hoogleraar KULeuven, Tremelo
Werner Raphael, Erevoorzitter van het Forum der Joodse Organisaties
Wouters Herman, Orthopedagoog, Leuven
Wouters Jos, Gepensioneerd directeur basisonderwijs, Beringen
Wouters Thomas, Doctoraatsstudent economie (KU Leuven), Brussel